

Naravovarstvene smernice za ohranitev barjanskega okarčka, močvirskega tulipana in Loeselove grezovke na Ljubljanskem barju

- ❑ Varovati obstoječe habitate vseh treh vrst.
- ❑ V območjih habitatov preprečevati posege, ki ogrožajo obstoj populacij (hidromelioracije, agromelioracije, agrokemizacije, urbanizacija).
- ❑ Ohranjati dosedanje načine ekstenzivnega gospodarjenja v habitatih barjanskega okarčka in Loeselove grezovke in vzpostaviti ekstenzivno gospodarjenje na kmetijskih površinah ob habitatih obeh vrst.
- ❑ Odstraniti grmovje in trsje na zaraščenih površinah v habitatih barjanskega okarčka in Loeselove grezovke in preprečevati nadaljnje zaraščanje.
- ❑ Na površinah z odstranjenim grmovjem v habitatih Loeselove grezovke preprečevati košnjo v obdobju rasti (poganjanje, cvetenje, plodenje) grezovke; optimalna je košnja 1 krat v letu, v septembru ali oktobru, ob koncu vegetacijske (in reproduktivne sezone).
- ❑ Preprečevati košnjo travišč pred sredino julija v habitatih močvirskega tulipana in obnoviti košnjo na zaraščajočih površinah, kjer se vrsta še pojavlja in so lesnate rastline maloštevilne.
- ❑ Preprečevati košnjo v habitatih barjanskega okarčka v obdobju pojavljanja odraslih osebkov; optimalna je košnja 1 krat v letu, v oktobru, ko se prične hibernacija gosenic.
- ❑ Ohranjati dosedanje načine ekstenzivnega gospodarjenja na rastiščih močvirskega tulipana, to je redna košnja od sredine julija dalje, odstranjevanje pokošene trave, odsotnost gnojenja ali zmerno gnojenje v obdobju med košnjo in začetkom rasti logarice.
- ❑ Preprečevati požiganje traviščne vegetacije v habitatih vrst.
- ❑ Renaturacija in ustvarjanje novih habitatov na območjih izoliranih populacij.
- ❑ Ohranjati čim bolj gosto omrežje habitatov za vsako od treh vrst in vzdrževati ustrezno strukturiranost krajine med habitatni vsake vrste; v mozaični krajini so zelo pomembne tudi majhne površine, ki imajo vlogo prehodnega bivališča v procesu razširjanja vrst.
- ❑ Spremljati razširjenost vseh treh vrst, številčnost populacij in stanje njihovih habitatov (monitoring).

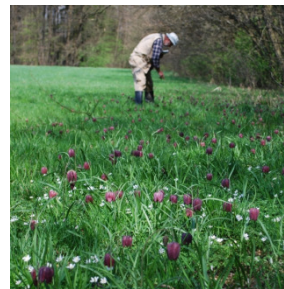
Z varovanjem barjanskega okarčka, Loeselove grezovke, močvirskega tulipana in njihovih bivališč bomo omogočili preživetje še mnogim drugim ogroženim rastlinskim in živalskim vrstam ter ohranjali biotsko raznolikost na Ljubljanskem barju.

Akcija "Ohranimo močvirske tulipane na Ljubljanskem barju"

Na Ljubljanskem barju morda kmetujete, hodite na sprehode, kolesarite, nabirate zdravilna zelišča, se ukvarjate z lovom? Barje in tudi njegovo naravo zato dobro poznate, a tudi če ne, vas vabimo, da spoznate še kakšno podrobnost in jo posredujete tudi drugim.

**Iščemo vsa rastišča
močvirskega
tulipana!**

**Zato, da jih
ohranimo zase in za
prihodnje čase.**

Kakšni podatki so uporabni? Vsekakor čim bolj natančni, najbolje v obliki geografskih koordinat. Te lahko določite na ortofoto posnetkih, ki so dostopni na domači strani Krajskega parka Ljubljansko barje (<http://ljublanskobarje.si/>) v mapi kartografija ali na interaktivnem spletnem atlasu in zemljevidu Slovenije - Geopedia (<http://portal.geopedia.si/>). V večini primerov so uporabne tudi katastrske številke zemljišč. Če boste na spomladanskem sprehodu naleteli na nahajališče močvirskega tulipana in sporočili lokaliteto v eni od omenjenih oblik na E-naslov (KPLB??) ali naslov (Krajski park Ljubljansko barje, ??), boste dodali kamenček k mozaiku njene razširjenosti. Karto z novimi podatki si boste lahko ogledali na spletni strani Krajskega parka Ljubljansko barje.

Besedilo in fotografije:
Tatjana Čelik, Andrej Seliškar, Branko Vreš
Znanstvenoraziskovalni center SAZU

Kartografija:
Iztok Sajko, Znanstvenoraziskovalni center SAZU

Založnik:
Oblikovanje: Tatjana Čelik
Tisk:
Naklada:
December 2009

Zgibanko smo izdali v okviru projekta »Ocena stanja populacij in habitatov ter predlog monitoringa za ogrožene vrste barjanski okarček, močvirski tulipan in Loeselova grezovka na Ljubljanskem barju«, ki ga je financirala Mestna občina Ljubljana, Služba za razvojne projekte in investicije.

BISERI LJUBLJANSKEGA BARJA

MOČVIRSKI
TULIPAN

BARJANSKI
OKARČEK

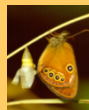
LOESELOVA
GREZOVKA

Barjanski okarček *Coenonympha oedippus*

Barjanski okarček je ena izmed kritično ogroženih vrst evropskih dnevnih metuljev. V Sloveniji je vrsta zavarovana, v Rdečem seznamu ima status prizadete vrste.

Na Ljubljanskem barju živi na nizkih barjih ter na močvirnih in vlažnih negnojnih travnikih z modro stožko. Metulji se pojavljajo od prve polovice junija in v juliju. So slabi letalci in se zadržujejo pretežno med travniško vegetacijo. Gosenice se hranijo z listi modre stožke in šašev. Aktivne so do septembra ali začetka oktobra, ko zlezejo v koreninski sloj in tam prezimijo. V aprilu ali maju se začno zopet hraniti, konec maja ali v začetku junija se zabubijo na listih hranilnih rastlin.

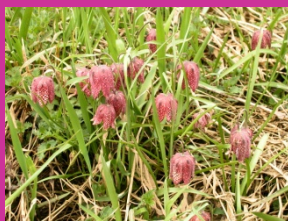

Ljubljansko barje je življenjski prostor zadnjih močvirskih populacij vrste v Sloveniji. Te so majhne in ranljive, saj je njihova skupna številčnost ocenjena le na približno 1000 osebkov. Ogrožajo jih zgodnja košnja (junij, julij), popolna opustitev košnje, požiganje travniške vegetacije, spreminjanje ekstenzivno gospodarjenih vlažnih travnikov v pašnike in njive, hidromelioracijski posegi in urbanizacija, ki povzročajo izginjanje bivališč in zmanjševanje kvalitete še obstoječih.

Močvirski tulipan *Fritillaria meleagris*

Močvirski tulipan ali močvirska logarica je v Sloveniji zavarovana vrsta, v Rdečem seznamu ima status prizadete vrste.

Na Barju raste na različnih tipih travnišč, od vlažnih do mokrotnih, in v jelševih ter hrastovih logih. Najpogostejši je na redno košenih, zmerno gojenih travnikih. Cvete od februarja do aprila, semena dozoriijo junija. Iz semen prvo, in lahko tudi drugo leto, poženejo samo listi.

Populacije na Barju so še številčne. Ogrožajo jih hidromelioracije, pretirano gnojenje, intenzivna paša, spreminjanje travnikov v njive, zaraščanje.

Loeselova grezovka *Liparis loeselii*

Loeselova grezovka je redka in ogrožena kuka-vičnica, v Sloveniji je zavarovana in v Rdečem seznamu uvrščena med prizadete vrste.

Na Barju uspeva samo na dveh rastiščih v jugovzhodnem delu, na nizkem barju v katerem prevladujejo srhki šaš, modra in trstikasta stožka. Geološka podlaga je dolomit, zato so tla bogata s karbonati.

Cvete od maja do julija, z dvema listoma obdano steblo je od 5 do 15 cm visoko, izjemoma do 25 cm.

Ob cvetočih pogankih so lahko ohranjena tudi suha stebila iz prejšnjega leta. V eni plodni kapsuli je nekaj tisoč semen.

Ker uspeva grezovka samo na prehodnih barjih, so njene populacije zelo občutljive na okoljske spremembe. Na Ljubljanskem barju je bilo leta 2009 ugotovljenih 265 primerkov. Vrsto ogroža opuščanje košnje in zaraščanje z grmovnicami, na enem rastišču, kjer je grezovka kritično ogrožena, tudi zmanjšanje talne vlažnosti zaradi hidromelioracijskih posegov in zaraščanje s trsom. Na tem rastišču bi bila nujna takojšnja renaturacija.

